

פתח דבר

הכרך השני של 'סיפור עוקב סיפור: אנציקלופדיה של הסיפור היהודי' מוסיף שנים עשר ערכים על תשעת הערכים שהופיעו בכרך הראשון.

בכרך זה חלו חידושים אלה: (א) מרשימת הגרסאות של כל ערך נבחרה גרסה ייצוגית אחת וזו הובאה כלשונה על-מנת שהקורא יוכל ללמוד על הסיפור בקריאה בלתי-אמצעית. בכרך הראשון לא נעשה כך, ולפיכך הובאו בכרך הנוכחי, כהשלמה, גרסאות ייצוגיות לערכים שבכרך הראשון. (ב) בחקר הערכים שבכרך הנוכחי העשרנו את נופך הגרסאות מכתבי יד וכך גדלה הנוכחות של גרסאות אלה בערכים שונים. לדיווח מתקדם כזה של מצאי כתבי היד לא הגענו בכרך הראשון, ושיטה זו תחול גם בכרכים הבאים. (ג) הובחן שקיימים כתבי יד רבים של *מדרש עשרת הדברות* ובמירב כתבי היד האלה חוזרות ונשנות גרסאות השייכות לתימה. אילו הובאו כל הגרסאות האלה של כתבי היד של *מדרש עשרת הדברות* היו הן כובשות ערכים מסוימים והייתה נוצרת אי-מידתיות בערכים, ביחס שבין הייצוג של *מדרש עשרת הדברות* לבין שאר המקורות. כדי לא להגיע למצב מופרך זה, הלכנו בעקבות החלוקה המקובלת כיום במחקר, המבחינה בכלל כתבי היד של *מדרש עשרת הדברות* חמישה ענפים. מצאנו לנכון לתת ביטוי לקורפוס הנ"ל של *מדרש עשרת הדברות* באמצעות ייצוג של חמש גרסאות, אחת לכל ענף; והיא גרסת האב שהשפיעה על שרשרת הגרסאות שבאו אחריה באותו ענף. אכן במקרים שבהם מובחנת גרסה נוספת שבענף מסוים, כווריאנט ספרותי מעניין, גם היא שולבה ברשימת הגרסאות. נציין כי לפרקים יכול הקורא למצוא בהערות דיווח מקיף יותר לגרסאות שבכתבי היד של *מדרש עשרת הדברות*, אף שאלו, בעקבות הדברים שנאמרו לעיל, לא נרשמו ברשימת הגרסאות. (ד) בכרך ניתנו תקצירים באנגלית לערכים שבכרך הראשון ובכרך הנוכחי, ותוספת זו תיעשה למתכונת קבועה בכרכים הבאים של האנציקלופדיה.

על הכרך הנוכחי עמלו יוסף במברגר, יעל גרנות, איתמר דרורי, רונה טאוזינגר, רבקה קדוש, עדי קראוס-בוחבוט, וקלאודיה רוזנצווייג. תודתנו נתונה להם. ראובן קיפרווסר סייע במומחיתו בחומרי התלמוד והמדרש, נגה רובין עזרה בתרגומי הגרסאות מלשון יידיש, רות בר-אילן תרגמה את תקצירי הערכים לאנגלית ונחמה שטרן עמלה במלאכת עריכה וייעוץ. דבורה מצה, רכזת המערכת, ניהלה במסירות וביעילות רבה את עבודת המערכת. לכל אלה שמורה תודה.

תודה למוסדות השונים שהתירו לנו להשתמש בחומרים המצויים בידם ועזרו לנו באיתורם: אנשי המערכת של *Enzyklopädie des Märchen*, גטינגן, גרמניה; 'המכון

לתצלומי כתבי יד עבריים בבית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי בירושלים; 'ארכיון הסיפור העממי בישראל' (אסע"י) שבאוניברסיטת חיפה ובמיוחד לעידית פינטל-גינסברג. רלה קושלבסקי העמידה לרשות האנציקלופדיה גרסאות סיפור שנאספו במסגרת מחקרה 'הסיפור היהודי באשכנז', שנעשה בתמיכת 'הקרן הלאומית למדע'. מחקר התימטולוגיה של ספרות עם ישראל החל את דרכו בסיוע מענק שניתן על-ידי ה'קרן גרמנית-ישראלית למחקר ופיתוח מדעיים' (GIF) ופירותיו הולכים ונמשכים בכל אחד מכרכי האנציקלופדיה.

תודה מיוחדת שמורה לנשיא האוניברסיטה פרופ' משה קוה על תמיכתו במפעל האנציקלופדיה; בהמלצתו נתקבלה תרומת קרן 'בית שלום', קיוטו, יפן. תודה לרקטור האוניברסיטה, פרופ' יוסף מניס, שהקצה מענק לחקר התימטולוגיה של עם-ישראל למשך שנתיים תמימות. 'קרן איה"ל ע"ש חיים ושרה דראגונסטר' העניקה למחקר סיוע מיוחד. 'הקרן למורשת יהדות ספרד ע"ש אהרן ורחל דהאן ביזמת נשיא האוניברסיטה' סייעה גם היא. כמו כן נסתייע המחקר בקרנות מן 'המרכז ללימודי יידיש ע"ש רינה קוסטה' באוניברסיטת בר-אילן. תודתנו שלוחה לכולם.

תודה לעובדי בית ההוצאה של אוניברסיטת בר-אילן: למנהלת ההוצאה מרגלית אבישר, ולעובדות בהוצאה אן למדן וחני אהרוני, אשר שקדו רבות על הכנת הכרך לדפוס.

המערכת